

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету
Дмитро ПЕЛІЦА

«31» 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЙНА ЕТИКА В АКАДЕМІЧНІЙ ДУМЦІ

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	другий (магістерський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	III
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання	
Та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Кондратьєва Ірина Владиславівна, д.ф.н., доцент, професор кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (Маснікова Т.І.) «31» 08 2022 р.
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.

Розробники: Кондратьєва Ірина Владиславівна, д.ф.н., доцент, професор кафедри релігієзнавства

Затверджено
« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства
Євген ХАРЬКОВЩЕНКО (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол №/від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року №2

Голова науково-методичної комісії Ірина МАСЛІКОВА (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Схвалено на 2022-2023 н.р. Пр. №2 від 31.08.2022р.

Маслікова І.І. ІМ

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з особливостями релігійно-етичних поглядів в академічній думці України.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

2.1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні поняття з філософії, етики, естетики та культурології. Володіти філософським категоріальним апаратом; мати уявлення про основні факти з історії християнства; мати уявлення про основні особливості догматики і культу християнства, його історичну еволюцію.

2.2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів релігії, релігійних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії з релігієзнавства в аналізі світоглядних проблем і соціально-культурних явищ та процесів; оперувати об'єктивними знаннями з історії, історії та філософії релігії.

2.3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; ведення дискусії, критичного ставлення та прогнозування стосовно світоглядних, релігієзнавчих, культурних подій та явищ; використання іншомовних фахових релігієзнавчих та інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «*Релігійна етика в академічній думці*» знайомить студентів з історією появи та розвитку релігійної етики та морального богослов'я в Україні, репрезентований творчістю професорів та викладачів навчальних закладів України – Києво-Могилянської Академії, Університету Св. Володимира, Київської Духовної Академії, Харківського та Новоросійського університетів, Історико-філологічного інституту в Ніжині.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам можливість ознайомлення з творчим доробком М. Козачинського, С. Калиновського, Т. Прокоповича, М. Олесницького, П. Ліницького, В. Екземплярського, Д. Богдашевського, П.Юркевича, С. Гогоцького, О. Новицького, Н. Фаворова, Ф. Зеленогорського, П. Лейкфельда, Т. Буткевича, Г. Сковороди, М. Грота, М. Ланге, В. Кукольника, Г. Малеванського, П. Тихомирова, С. Говорова. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері релігієзнавства і на межі галузей знань, аналізувати наукові здобутки та результати релігієзнавчих напрямів і шкіл.

ФК 2. Здатність осмислювати релігію як соціальне явище, інтегрувати знання у сфері релігієзнавства та застосовувати їх у різних сферах суспільної діяльності.

ФК 8. Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.

ФК 11. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у галузі гуманітарних наук, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

ФК 12. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження у сфері релігієзнавства.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	сутність феномену академічної філософії України	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмова контрольна робота	10
1.2	періоди становлення та особливості релігійної етики в академічній думці України	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз, письмова контрольна робота	10
1.3	суспільно-політичні та теоретичні умови досліджень релігійної етики та морального богослов'я	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмова контрольна робота	10
1.4	Актуальність морально-етичної проблематики на перетині століть	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз, письмова контрольна робота	10
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури з історії академічної думки	Самостійна робота	Конспект першоджерел, письмова контрольна робота, письмовий аналіз	10
2.2	характеризувати особливості творчого доробку представників освітніх осередків	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз, письмова контрольна робота	10
2.3	аналізувати питання свободи волі та моральної відповідальності в творах представників академічної думки	Лекції, самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз,	10

			письмова контрольна робота	
2.4	здійснювати пошук, систематизацію та інтерпретацію додаткової інформації, необхідної для вивчення проблематики курсу	Самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз	10
	комунікація:			
3.1	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій	Самостійна робота	Конспект першоджерел, письмовий аналіз	5
3.2	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем моральнісного спрямування; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу	Самостійна робота	письмовий аналіз	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу	Самостійна робота	письмовий аналіз	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1
	Програмні результати навчання										
ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової й усної комунікації, в тому числі для наукового і професійного спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.					+	+					+
ПРН 6. Ефективно взаємодіяти у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різних рівнів, релігійними організаціями, віруючими й невіруючими особами.		+							+	+	
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.		+			+	+	+	+	+	+	+
ПРН 10. Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.	+				+	+	+	+	+	+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе

оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Самостійна робота (конспект текстів):** РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1 – 14/ 28 балів
2. **Самостійна робота №1 (письмовий аналіз):** РН 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1 – 17 / 26 балів
3. **Самостійна робота №2 (письмовий аналіз (за вибором студента)):** РН 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 4.1 –17 / 26 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів, отриманих за самостійну роботу (конспект першоджерел) та дві самостійні роботи (письмовий аналіз). Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3 – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Конспект першоджерел	До тем: 2-5, 7-8 протягом семестру.	«1» x 14 = 14	«2» x 14= 28
Самостійна робота	№ 1 «Філософія серця»	«17» x 1 = 17	«26» x 1 = 26

	Памфіла Юркевича. Письмовий аналіз роботи: П. Юркевич «Мир с ближним как условие христианского общежития» (1861) (Додаток самостійної роботи студента) кінець жовтня		
	№ 2 до тем 6, 9: Письмовий аналіз робіт: Г.Сковорода «Сад Божественных пісень» (1753– 1785) Франко І. Сочинения Григория Саввича Сковороды, собранные и редактированные проф. Д.И. Багалеем. (1985) (за вибором студента) (Додаток самостійної роботи студента) кінець листопаду	«17» x 1 = 17	«26» x 1 = 26
Підсумкова контрольна робота	До тем 9-10	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Самостійна робота (конспект першоджерел):

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень.

2. Самостійна робота № 1, 2 (письмовий аналіз):

26-21 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

20-17 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

16-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених

завдань. Робота містить суттєві помилки.

3. Підсумкова контрольна робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість підсумкової контрольної роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність написання підсумкової контрольної роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

5-0 балів - Робота містить суттєві помилки. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1.</i>				
1	Тема 1. Джерельна база проблематики релігійної етики в академічній філософії України	3		2
2	Тема 2. Києво-Могилянська академія (Мануїл Козачинський, Стефан Калиновський, Теофан Прокопович)	3		4
3	Тема 3. Київська Духовна академія (Маркелін Олесницький, Петро Ліницький, Василь Екземплярський, Дмитро Богдашевський)	2		4
4	Тема 4. Університет Святого Володимира (Сільвестр Гогоцький, Орест Новицький, Назарій Фаворов)	2		4
5	Тема 5. Харківський університет (Федір Зеленогорський, Павло Лейкфельд, Тимофій Буткевич)	2		4
6	Індивідуальна самостійна робота №1: «Філософія серця» Памфіла Юркевича. Письмовий аналіз роботи: П. Юркевич «Мир с ближним как условие христианского общежития» (1861)			13
7	Тема 6. Філософія Григорія Сковороди	2		4
8	Тема 7. Новоросійський університет (Микола Грот, Микола Ланге)	2		4
9	Тема 8. Ніжинський історико-філологічний інститут (Василь Кукольник, Григорій Малеванський, Павло Тихомиров, Стефан Говоров)	3		4
10	Тема 9. Моральнісне богослов'я та академічна філософія.	2		4
11	Тема 10. Проблема свобода волі в академічній філософії України.	3		4
12	Індивідуальна самостійна робота №2: Письмовий аналіз робіт: Г.Сковорода «Сад Божественних пісень» (1753–1785) Франко І. Сочинения Григория Саввича Сковороды, собранные и редактированные проф. Д.И. Багалеем. (1985)			13
13	контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	26		64

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Самостійна робота - **64 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Бродецький О.Є. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: ЧНУ, 2016. 336 с.
2. Горський В. Історія української філософії. К., 1996. 286 с.
3. Дудченко В. С. Духовні виміри свободи. Філософія науки: традиції та інновації, 2011, № 2 (4). С.137-144.
<http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/736/1/Dukhovni%20vymiry%20svobody.pdf>
5. Етика: Навч. Посібник / В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; За ред. В.О.Лозового. К.: Юрінком Інтер, 2002. С. 14-46.
6. Лук М. Етичні ідеї в філософії України другої половини ХІХ - поч. ХХ ст. К., 1993. – 150 с.
7. Малахов В.А. Етика: курс лекцій . Острого: «Острозька академія», 2014. 214 с.
8. Нападиста В.Г. Історія етики в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.): Невчальний посібник. К.: Либідь, 2004. 240 с.
9. Ткачук М. Київська академічна філософія. К.: «Віпол». 2000. 248 с.
10. Франко І. Сочинения Григория Саввича Сковороды, собранные и редактированные проф. Д.И. Багалеем. Юбилейное издание (1794—1894 г.). Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, 1895, 1, с. 79—83.

Додаткова:

1. Біблія і мораль. Біблійні корені дій християнина. Пер. з італ. І. Цмоканич, О. Демко, Т. Окіс, О. Бодак. Львів: Свічадо, 2012. 200 с.
2. Бартоліні М.Г. Дві редакції «Да лобжет мя от лобзаній уст своих» і «Убуждjesя, видѣша славу его» як ілюстрація еволюційного шляху Сковородиної літературної мови: деукраїнізація та послов'янщення. Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія, 2014, XV, с. 156—184.
3. Бартоліні М.Г. «Пізнай самого себе». Неоплатонічні джерела в творчості Г.С. Сковороди. Переклад з італійської М. Прокопович за участі К. Новікової; наук. ред. перекладу О. Сирцова. К. : Академперіодика, 2017. 160 с
4. Джонатан Г. Історія християнства. Київ: *Темпора*, 2011. 560 с.
5. Єлістратов С. Серце як онтологічна передумова пізнання (за працею П. Юркевича «Ідея»). Філософська і соціологічна думка. К., 1995. №1–2.
6. Каспер В. Таїнство єдності: Євхаристія та Церква. Пер. з нім. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. 224 с.
7. Кияк С. Другий Ватиканський Собор і релігійно-суспільні проблеми сучасності: Навчальний посібник. Жовква: Міссіонер, 2011. 304 с.
8. Кремень В. Україна: ідентичність у добу глобалізації (начерки метадисциплінарного дослідження) / В. Кремень, В. Ткаченко. К.: Т-во «Знання» України, 2013. 415 с.
9. Мартишин Д. С. Роль і місце християнських цінностей в системі сіспільно-політичного розвитку сучасної держави. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 10. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1429>
10. Мартышин Д. С. Религиозно-этическая концепция Пьера Тейяра де Шардена в свете христианского богословия: Монография. К.: МАУП, 2006. 200 с.
11. Марченко О.В. Экзегеза у Григория Сковороды: некоторые аспекты изучения // Вестник Харьковского университета, 1991, 354, с. 86—96.

12. Нічик Валерія. Петро Могила в духовній історії України. К., 1997. 328 с.
13. Ничик В. М. Из истории отечественной философии конца XVII – начала XVIII века. Киев, 1978.
14. Нічик В.М. Г. Сковорода і Києво-Могилянська академія // Сковорода Григорій: образ мислителя. Київ: Наукова думка, 1997, с. 174—185.
15. Нічик В.М. (ред.). Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали. Київ: Наукова думка, 1992.
16. Обер Жан-Марі. Моральне богослов'я. Львів: Стрім, 1997. 296 с.
17. Одоховська І. О. Віра, надія, любов у філософсько-релігійній та етичній думці України та світова культурна традиція. Універсальні виміри української культури. – Одеса, 2000. – С. 68–76.
URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Culturology/uvuk/Faith.html>
18. Олбрайт М. Религия и мировая политика. Переклад с англійської. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 352 с.
19. Попович М. Григорій Сковорода на тлі філософсько-релігійних рухів раннього модерну // Сковорода Григорій: ідейна спадщина і сучасність. Київ, 2003, с. 31—50.
20. Попович М. Григорій Сковорода. Філософія свободи. Київ, 2007.
21. Памятники этической мысли на Украине XVII – первой половины XVIII ст. / сост., пер. с лат., вступ. ст. и примеч. М. В. Кашубы. – Киев, 1987.
22. Почапський А. М. Філософія в Харківському університеті у першій чверті XIX ст. / А. М. Почапський // Філософ. і соціолог. думка. – К., 1971. – №3.
23. Радченко О. Б. Етичний вимір філософії постмодернізму. *Вісник Прикарпатського університету. Філософія і психологія науки*. Вип. V. Івано-Франківськ : Плай, 2003. – С. 86–93.
24. Стасевська О. А. Етична складова української філософської думки: історична специфіка та сучасний стан. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 2 (25). 2015. С.29-44.
25. Шостек А. Бесіди з етики. Переклад з польської С. Рудкович. Львів: Свічадо. 1999. 120 с.
26. Яковенко І. Проблеми християнсько-етичного вдосконалення людини в курсах етики діячів Києво-Могилянської академії першої половини XVIII ст. *Вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2013. №2. С. 263–266.